

ԿՐԾՆԱԿԱՆ

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔԸ

(2). — Աստուծոյ կամքը մեր սրբագործումն է։ Երբ կ'աղօթենք Աստուծոյ կամքին մեր մէջ կատարման համար, հայցած կ'ըլլանք այն կարողութիւնն ու առաջնորդութիւնը որով պիտի կրնանք ահիւ և դողութեամբ ի գլուխ հանել մեր անձին փրկութիւնը։ Որովհետեւ, Հոգին է մեր մէջ «որ կը կամի ու կը գործէ»։ Աստուծոյ կամքն է որ մենք սուրբ ըլլանք, որովհետեւ, Ան կ'ըսէ. «Սուրբ եղէք ինչպէս որ ես սուրբ եմ»։ Եթէ մեր կամքերը իրենց անկաշկանդ ազատութեան մէջ պիտի ներդաշնակին Աստուծոյ կամքին հետ, եթէ պիտի յաջողինք աստուածահաճոյ ընտրութիւնը ընել Յեսուայ և անոր տան պէս, եթէ պիտի կարենանք փրկութեան որդիներուն գացած ճշմարտութեան ճամբէն հետեւիլ Փրկչին քայլերուն. եթէ սրբազան առաքեալին պէս միմիայն խաչին պարծանքովը պիտի ջանանք փառաւորուիլ. եթէ խաչի ճառը, որ կորսուածներուն համար յիմարութիւն է. Աստուծոյ փրկութիւնը և զօրութիւնը պիտի ըլլայ մեզ փրկուածներուն համար, պէտք է սրբել մեր անձերը, մերկանալ հին մարդը ու անոր մահացուցիչ մոլութիւնները, ընտրել կենաց օրէնքը, բարիի օրէնքը, մկրտուիլ Ս. Հոգիով և ապրիլ փառաց համար մեր Երկնաւոր Հօր, կատարելով Անոր կամքը մեր կեանքին բոլոր օրերուն մէջ։ Այս է Աստուծոյ կամքը, Յիսուս Քրիստոսով մեր վրայ և մեզի համար։ Որովհետեւ, մենք՝ որ ամէն օր կ'աղօթենք. «Սուրբ եղիցի անուն քո» ի՞նչպէս կրնանք անհոգ գտնուիլ մեր անձին սրբութեան. մենք՝ որ Աւետարանի սրբաբար վարդապետութեանց լոյսովը կ'առաջնորդուինք՝ ի՞նչպէս մոլորինք ուղղութեան ճամբէն որ կ'առաջնորդէ սրբութեան. մենք՝ որ շնորհաց տիրապետութեան տակն ենք՝ ի՞նչպէս զրկենք մեր անձերը Ս. Հոգիին շնորհքներէն, որոնք պիտի պայծառացնեն մեր հոգիներուն խորագոյն

ալքերն իսկ։ Այո՛, Աստուծոյ կամքն է որ սուրբ ըլլանք մենք մեր բոլոր սիրտով, բոլոր հոգիով. որովհետեւ, անմաքուր բան մը չի կրնար կենալ Տիրոջ առջևը։ Աստուած կը ցամքեցնէ այն լեզուն՝ որ անիրաւութիւն կը խօսի. այն միտքը՝ որ չար խորհուրդներ կ'երկնէ. սիրտը՝ որ անսուրբ զգացումներ կը սնուցանէ։ «Սուրբ եղէք ինչպէս որ ես սուրբ եմ» կ'ըսէ Տէրը։ Ահա Աստուծոյ կամքը մեզ ամենուս համար։

(3). — Աստուծոյ կամքն է մեր բացարձակ հնազանդութիւնը իր կամքին եւ այս հնազանդութեան մէջ կը կատարուինաւ Անոր կամքը։ Աստուածային տիեզերապարփակ կամքը և մարդկային կամքին ազատութիւնը սկիզբէն ի վեր անլուծելի կնճիւ մը եղած են տարբեր դարերու աստուածաբաններուն մէջ։ Թէ ի՞նչպէս մեր բոլոր կամքը իր ազատութեամբ Աստուծոյ կամքին մէջ է, չենք կրնար հասկնալ. ուրովհետեւ, կա՛մ մեր կամքին ազատութիւնը՝ և հետեւաբար մեր ընտրողութեամբ կատարած գործերուն մասին ունեցած պատասխանատուութիւնը պիտի կորսնցնենք, կա՛մ Աստուծոյ կամքին տիեզերական իշխանութիւնը։ Բայց այս մասին մանրակրկիտ պարզութիւններ եւ քննութիւններ զուրկ են օգտակարութենէ։ Իրողութիւն է թէ ամէնքս մեր մէջ կը զգանք բարին ու չարը և զանոնք ընտրելու մասին մեր ունեցած ազատ կամեցողութիւնը, և անոր համեմատ մեր ապագայ վարձատրութիւնը կամ պատիժը. այս ո՛չ նախապաշարում է, ո՛չ ալ ցնորք, քանի որ ո՛չ մէկ մարդկային արարած այս բնազդական ինքնայայտ ճշմարտութենէն չի կրնար պրծիլ. հետեւաբար, մենք չենք գիտեր, կամ աւելի ճիշդը, չենք կրնար լիովին հասկնալ թէ մեր կամքի սահմանէն դուրս ի՞նչ կը տնօրինէ Երկնաւոր Հօր տիեզերապարփակ կամքը. բայց, հաւատքը ունինք այս ճշմարտութեան՝ թէ Ան բարիք ու երջանկութիւն կը տնօրինէ բոլոր հաւատացեալներուն, և անոր համեմատ ստիպուած ենք աստուածահաճոյ կեանք մը վարել այս աշխարհիս մէջ, ըստիպումով մը որ ինքնաբոլիս է և յօժարակամ. փափաքելի է ու օգտակար։ Որովհետեւ, զուրկ ըլլալով ամենազէտ և ամենախմաստուն միտքէ մը, զուրկ ենք նաեւ աստուածային մեծ կամքին կատարեալ գիտակ-

ցութենէն ու հասողութենէն, և այս՝ շատ բնական կերպով: Մենք՝ մեր ազատութեան սահմանին մէջ՝ կատարեալ զիտակցութիւնը ունինք բարիին ու չարին մեր ընտրութեան տակ դրուած սահմանին: Ուրեմն, մեր բացարձակ հնազանդութիւնը Աստուծոյ կամքին, ա՛յս է Աստուծոյ կամքը մեզի համար: Աստուած գծեց մեր այս գործունէութեան սահմանը, ինք օժտեց մեր միտքերը այս կարողութիւններով, ինք պնդեց մեր սիրտ-քնարը այսքան փափկաթրթիւ թելերով. ու այս ամէնը Անոր կամքին հնազանդութեան սահմանին մէջ օգտակար են ու կարեոր: Մեր՝ Աստուծոյ կամքին հնազանդութեան սահմանին մէջ՝ չկայ փափաք մը, մտածում մը, գաղափար մը, յուզում մը, որ փնասակար ըլլան մեզ ու աններդաշնակ մեր գոյութեան բոլոր մասերուն: Աստուած տուաւ մեզ այս գործի ազատ սահմանը, կը հաւատանք ու կը գործենք. «Հաւատքը առանց գործի մեռած է»: Եթէ կը հաւատանք Աստուծոյ կամքին և Անոր մեզ շնորհած ազատութեան՝ մեր բացարձակ հնազանդութեան սահմանին մէջ, պէտք է մեր գործերը մեր հաւատքին դրոշմը կրեն, և կամ՝ ընդհակառակը: Սուրբ հաւատքով տոգորուն սուրբ կեանք մը պէտք է պլտղարերի սրբութեան գործերով:

(4). — Աստուծոյ կամքը մեր կամքէն լաւագոյն է. որովհետեւ, Ան մեր բարիքը մեզմէ աւելի լաւ գիտէ: Աստուծոյ սիրող կամքը, իր ամենագիտութեան սահմանին մէջ, ո՛րչափ աւելի լաւ գիտէ մեր ամենաբարձր բարիքը, քան թէ մեր կամքը, որ մեր սահմանափակ ու սխալական գիտութեան և գիտակցութեան լոյսովը խարխափելով կ'առաջնորդուի: Այս պատճառաւ միշտ «Եղիցին կամք քո» աղօթել լաւագոյնն ու օգտակարագոյնն է մեզի համար: Թէև այսպէս աղօթել դժուար կուգայ մեր հոգիներուն՝ երբ տառապանքի ու տխրութեան ամպեր կը ծածկեն մեր յուսափափ հորիզոնը, երբ ցաւերու և ախտերու անգութ ձեռքին տակ կը բզկտուին մեր սիրտերը, երբ լքումով ու նախատինքով երես կը դարձնեն մեզմէ մեր բարեկամները, երբ մեր սիրելիները կը խուլին մեր գիրկերէն և անոնց տրոփուն կուրծքերը սեղմելու տեղ ցուրտ տապանաքա-

ւերը կը գրկենք, երբ արցունքը մեզ կերակուր կը դառնայ և վիշտի կրակը կը մրկէ մեր հոգիները, երբ ընկճումի ճգնաժամային տագնապներուն ու լլկանքի հոգեչարչար գելումներուն մէջ, «Աստուած իմ, Աստուած իմ, ընդէ՞ր թողեր զիս»: Կ'ըլլայ հրդեհող հառաչը մեր հոգիներուն. այո՛, դժուար է աղօթել «Եղիցին կամք քո»: Բայց, այսպիսի ատեններ մեր Փրկչին, Յիսուսի, դարձնելու ենք մեր նախուածքները. Յիսուսի, որ Դեթսեմանիի մէջ, տագնապներու գիշերը, արիւն-քըրտինքով ողողուն, դառն արցունքներ թափելով տառապեցաւ, տագնապեցաւ ու տուալտանքներ կրեց. Յիսուսի, որ մահուան սարսափին տակ, «յօժար հոգի» մը, բայց նոյն ատեն, «տկար մարմին» մը ունէր. Յիսուսի, որ աղօթեց, «Հա՛յր իմ, եթէ հնար է՝ անցցէ բաժակս այս յինէն. բայց ոչ որպէս ես կամիմ, այլ որպէս Դու» (Մատթ. ԻԶ. 39):

Առանց այս մեծ օրինակին քրիստոնեան ի՞նչ համարձակութեամբ պիտի մօտենար տառապած ու վշտակիր հոգիներուն, կրօնքի պաշտօնեան ի՞նչ վստահութեամբ պիտի կրնար երկինքը ցոյց տալ օրհասի չարչրկումով տուալտող արդարին: Այո՛, Յիսուս իր տառապանքներով և չարչարանքներով նուիրագործեց մարդկութեան բոլոր տառապանքները. սորվեցուց մեզ թէ ի՞նչպէս վարուելու ենք տրտմութեան եւ վիշտերու հովիտէն անցնելու ատեն, և թէ ի՞նչպէս պիտի կարենանք աղօթել, «Եղիցին կամք քո»: Քրիստոնեան այսպէս թող աղօթէ, որովհետեւ, հայրական ձեռքերէ ոչինչ կրնայ գալ իրեն փնասակար ու վըշտառիթ. մոլորեալներ այսպէս թող աղօթեն, որովհետեւ, Բարի Հովիւը իրենց համար կը թափառի աշխարհի մեղքով անապատացեալ ընդարձակութիւններուն մէջ. կեանքի ծովուն վրայ տարուբեր հոգիներ այսպէս թող աղօթեն, որովհետեւ, բարի Նաւապետը միայն կրնայ հասնիլ՝ Պետրոսին պէս՝ ջուրերու ալքը խորասուզելու երկիւղը ունեցող թերահաւատներուն. մեղաւոր ու ինկած հոգիներ այսպէս թող աղօթեն. «Ջի տյնպէս սիրեաց Աստուած զաշխարհ՝ մինչև զՈրդին իւր Միածին ետ. զի ամենայն որ հաւատայ ի նա՝ մի՛ կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանս յաւիտեանականս»

(Յուզհ. Գ. 16)։ Սփոփալից, ամօքիչ աղօթքը, աղօթքներու աղօթքն է այս «Եղիցին կամք քո»։ Հետեւաբար, նկատի ունենալով այսքան ճշմարտութիւններ՝ պէտք է խոստովանիլ թէ Աստուծոյ կամքը մեր կամքէն լաւագոյն է։ Ամփոփենք առաջին հարցումը։ — Աստուծոյ կամքը մարդուն բարձրագոյն իմաստութիւնն է, մեր սըրբագործումն է, մեր բացարձակ հնազանդութիւնն է. և լաւագոյն է մեր կամքէն։ Բ. — Ինչպէս պէտք է կատարուի։

(1). — Ամենուն միջոցաւ, բացառութիւն չկայ այս մասին. ինչպէս երկինքի բոլոր հրեշտակներէն՝ նոյնպէս ալ բոլոր մարդերէ. որովհետեւ, աստուածային տիեզերապարփակ կամքին մասնակի կատարումը անոր լման իմաստով կատարումը է։ Անհուն կամք մը մասնակի կատարումով մը չի կրնար գոյութեան գալ կատարելապէս, ինչպէս որ «Եղիցի լոյս» մեծ խօսքին միջոցաւ լոյս եղաւ բոլոր տիեզերքի մէջ։ Ահա այդպիսի մեծ կատարում մը կը հայցենք Աստուծոյ կամքին համար այս «Եղիցի» բառով։ Բայց որովհետեւ հայցուածին երկրորդ մասին վրայ դատ պիտի խօսինք մեր երրորդ հարցումով, այսչափը բաւական համարինք հոս։

(2). — Պէտք է մեր ամենակատարեալ փափաքով և բոլոր կարողութեանց ներդաշնակութեամբ կատարուի Աստուծոյ կամքը մեր մէջ։ Եղած են մարդիկ, որոնք մտաւորապէս հասած են ճշմարտութեան բարձրագոյն բնագաւառները, անոնց միտքերը գոհացուցիչ պատասխաններ գտած են իրենց անհատնում «Ինչու» ներքին. բացայայտ են շատ մը մանրամասնութիւնները ճշմարտութեան, որով միջօրէի լոյսին փայլը ճառագայթեցուցած են իրենց պըրպտած ու քննասիրած հոգեկան ամէն խնդիրներուն վրայ։ Բայց սիրտով սիրած չեն իրենց գտած ճշմարտութիւնները. որովհետեւ, անոնց գծած բարոյական շրջանակը և հոգեկան շրջագիծը նեղ գտած են իրենց բոլոր փափաքներուն լիուլի գոհացման համար. ասոնք կրօնքը միտքով ուսումնասիրողներ են։ Բայց եղած են կարգ մը ուրիշ կրօնասէրներ ալ որ, առանց միայն մտաւոր յագեցում փնտռելու, սիրտով սիրած են կրօնքը։ Անոնք չեն հակաճառեր կրօնքը քննափնտելու յանգցնող իմաստակներու

խումբին հետ. բան մը միայն գիտեն՝ թէ իրենք կը զգան ու կը սիրեն. ասոնք ալ կրօնքը սիրտով ուսումնասիրողներ են։ Բայց՝ մենք կրօնքը և կրօնքով Աստուծոյ կամքը մեր բոլոր հոգեկան կարողութիւններով սիրել ու կատարել պէտք ենք. այս է «Եղիցի» ին բուն նշանակութիւնը։

Կրօնքը, ինչպէս մաս մը գիտուններ հաստատել կարծեցին, մեր հոգեկան այս կամ այն կարողութեան համար չէ անջատաբար. ան՝ մեր ամբողջութեան համար է։ Աստուած մը, զոր մեր «բոլոր սիրտէն, բոլոր միտքէն, բոլոր անձէն» կրնանք սիրել, կրնանք սիրել նաեւ այն կրօնքը որ Անոր և անոր կամքին յայտնութիւնն է։

(3). — Պէտք է աճեցուն համակրութեամբ և գիտակցութեամբ կատարուի Աստուծոյ կամքը։ Պէտք է սիրենք զայն՝ որ լաւ ալ հասկնանք. մենք ճշմարտութիւն մը այնչափ կը հասկնանք, որչափ սիրտ կը դնենք անոր մէջ։ Անտարբեր պրպտում մը Աստուծոյ կամքին, անհոգ վերաբերում մը Անոր օրէնքներուն հանդէպ, քմածին հասկացողութիւն մը Անոր պատուիրաններուն համար, կը ցուցնեն թէ չենք համակրած Անոր կամքին ու չենք սիրած զայն սիրտով, մեր հոգին հեռու է մեր փափաքներէն և մեր սիրտը կապ չունի մեր շըրթունքին հետ։ Որովհետեւ, շատ անգամ, կրնանք ըսել՝ տաղանդը մեծ սէր մըն է։ Ինչո՞ւ սուրբերը այսչափ յառաջացեր են Աստուծոյ և Անոր կամքին գիտութեան մէջ. — որովհետեւ շատ սիրած են զԱյն։ Ինչո՞ւ հաւատացեալներ իրենց կեանքը և ամէն ինչը գոհելու չափ փարած են ճշմարտութեան դատին. — որովհետեւ շատ սիրած են զայն. ինչո՞ւ Յիսուս շատ ներեց մեղաւոր կնկան. — որովհետեւ շատ սիրեց զայն։ Այս է ճշմարտութիւնը գիտութեան, կրօնքի և ամէն բանի մէջ։ Մեր սէրը, բանի մը հանդէպ հոգեկան ջերմ տրամագրութիւնը, մեր աճեցուն համակրութիւնը, ասոնք կրնան Աստուծոյ կամքին գիտութեան եւ կատարումին մէջ առաջ տանիլ մեզ։ Մեր սէրը չափած նոյն չափով մեզի կը չափուի ճշմարտութիւնը։ Ինչո՞ւ համար օրէօր կ'ուժանանք Եկեղեցիէն եւ հոգեւոր փրկութեան բոլոր միջոցներէն. — որովհետեւ պաղած է մեր սէրը, ինչո՞ւ համար, «իմաստուններէն և

գիտուններէն ծածկուած բայց մանուկներու յայտնուած ճշմարտութիւնները չենք կրնար հասկնալ. — որովհետեւ սէր չունինք. ինչո՞ւ համար կրօնքի և աստուած-գիտութեան կալուածին այն սուրբ գետնին վրայ առանց մեր ոտքի ամանները հանելու ոտնակոխել կը յանդգնինք շատ անգամ. — որովհետեւ հոգեկան ճշմարտութիւններու գէժ ունեցած մեր ակնածանքը, յարգանքը և ջերմ համակրութիւնը կորսնցուցած ենք: Ահա՛ բուն զաղտնիքը՝ թէ ինչո՞ւ Աստուծոյ կամքին գիտութեան ու կատարումին մէջ «առաջուան սէրը» չունինք և չենք հասկնար զայն:

(4). — Պէտք է առանց ցաւի, ծանծրոյթի, առանց դժկամակ ջանքերու, որոնք անկումներու կ'առաջնորդեն, առանց անպատշաճ կերպերու կատարուի Աստուծոյ կամքը մեր մէջ: Տգիտութիւնը ի՞նչ անհատում նախճիրներ գործած է այս մասին: Աստուծոյ կամքը կատարելու և աստուածահաճոյ գործ մը ընելու գիտաւորութեան տակ տգէտ մարդիկ յաճախ ի՞նչ չար, վնասակար, զայնթաղեցուցիչ գործեր կատարած են: Ֆագիրը, որ ինքնալիկումի աներեւակայելի միջոցներ կը հնարէ, մարմինը կը ծակծկէ, կը վիրաւորէ, կը տառապի, ի՞նչ կը խորհի՝ եթէ ոչ Աստուծոյ կամքը և փափաքը գոհացուցած ըլլալ: Այլատեսակ աղանդաւորներ, որոնց հրապարակային ու առանձնական պաշտամունքները արիւնալի ու քստմնելի տեսարաններ են շատ անգամ, ի՞նչ կը մտածեն՝ եթէ ոչ աստուածահաճոյ ըլլալ: Թողունք հեթանոս և կռապաշտ աշխարհին անհեթեթութիւնները, նոյնիսկ Յիսուսի սուրբ կրօնքին հետեորդները և ներկայացուցիչները հաւատաքննութեան սոսկալի անուան տակ ինչե՞ր, ինչ անասելի ու ամօթարեր անգթութիւններ զգործեցին Աստուծոյ կամքը կատարած ըլլալու համար, և իբր թէ Աստուծոյ կամքին ճշմարիտ գիտակցութիւնը անայլալ պահելու համար: Ամօթ մարդկային տգիտութեան և մոլեռանդութեան: Բայց Յիսուս ինքը չմարգարէացա՞ւ այս տխուր և քստմնեցուցիչ վախճանին համար. «Ջձեզ չարաորդներ և սպանողներ պիտի համարին թէ Աստուծոյ պաշտօն կը մատուցանեն»: Ո՛ր չսխալինք եղբայրներ, այսպիսի անհեթեթ և անմարդավա-

յել միջոցներով, կրօնքի ոգիին բոլորովին հակառակ կերպերով, չկատարուի Աստուծոյ կամքը: Մոլորութիւններ են ասոնք, ամէնքն ալ:

Պէտք է նաև Աստուծոյ կամքին կատարումը ծանծրոյթ ազդէ մեզ, ինչպէս շատ մը քրիստոնեաներու, որոնք մեքենական ճշգրտութիւնով մը կ'աշխատին կատարել Աստուծոյ կամքը, բայց՝ յոգնած, անկորով ու դժկամակ, կատարուած ամէն հոգեւոր պարտականութիւն ծանրութեան մեծ բեռ մըն է որ կ'իյնայ իրենց ուսերէն. ծանծրոյթի յօրանջումներուն մէջ այնչափ ջլատուած են՝ որ շրթունքնին երերցնել անգամ չեն ուզեր, բայց դարձեալ կ'ընեն աստուածահաճոյ գործ մը ըրած ըլլալու սին յոյսով: Սիրտով ու հոգիով, մեծ եռանդով ու փափաքով պէտք է կատարենք Աստուծոյ կամքը, իր բոլոր պահանջումներուն մէջ, թէ՛ անձնական, թէ՛ այլասիրական: Ահա ա՛յս կերպով պէտք է կատարուի Աստուծոյ կամքը մեր մէջ, իր անուան սրբութեան ու փառքին համար, իր թագաւորութեան գալուն համար:

Գ. — Ի՞նչ չափանիշ կը տրուի Աստուծոյ կամքին կատարման համար: Հայցուածին երրորդ մասին մէջ կը գտնենք «Որպէս յերկինս և յերկրի»: Ուրեմն, ըսել կ'ըլլայ՝ որ Անոր կամքին երկրի վրայ այն չափով կատարուիլը հայցելու ենք, ինչ չափով որ կը կատարուի երկինքի մէջ: Հետեաբար, տեսնենք թէ Աստուծոյ կամքը երկինքի մէջ ի՞նչպէս կը կատարուի:

Աստուծոյ կամքը կատարելապէս կը գործադրուի մեքենական երկինքին (Mechanical Heaven) մէջ, որ է աստեղային երկինքը, մթնոլորտային երկինքը: Այս՝ միջոցներով անջրպետին անհունութեան մէջ ուսումնասիրուած ամէն տարածութիւն, պարզուած ամէն զաղտնիք, մեկնուած ամէն երեւոյթ այս ճշմարտութեան փաստին կը ծառայեն: Որչափ քննութիւն երկնային ներդաշնակութեան անհունապէս այլազան պէսպիսութիւնները և անոնց հիանալի յարմարութիւնները, այնչափ կը հաստատուի իրականութիւնը այս ճշմարտութեան, թէ Աստուծոյ կամքը կը կատարուի տիեզերքի նոյնիսկ անքննի խորութիւններուն մէջ: Մեծ միտքերու առած մեծ սաւառնումները, միջոցի անբաւութեան մէջ փորձուած

մեծ թռիչներ նորէն ու նորէն հաստատած են, թէ այս միլիոնաւոր աստղերէ ու արեգակներէ, և անտեսանելի կեդրոն մը, որուն շուրջը կը թաւալին այս անհամար գունտերը, ու այս կեդրոնն է երկինքի Աստուծոյ աթոռը, ամենակարող մատը Անտեսանելիին, ամենիմաստուն կամքը մեր Երկնաւոր Հօր: Ո՛րչափ մեծ արժանիք մեղսալից մարդկութեան համար... Որդին ըլլալ այս մեծ Երկնաւոր Հօր...:

Աստուծոյ կամքը կատարելապէս կը գործադրուի նաև հրեշտակային (angelic) երկինքին մէջ, լոյսի որդիներուն — լուսեղէն զուարթուններուն — միջոցով: Սերովքէներ և քերովքէներ և բոլոր հրեշտակապետներ կը կատարեն զայն սիրով, յօժարակամ ծառայութեան ոգիով, առանց նեղութեան, կատարելապէս, առանց զոհողութեան, որովհետև հոն Անոր կամքին հակառակ ուրիշ կամք մը չկայ: Բոլոր կամքեր յաւիտենական ներդաշնակութիւնով միացած ու յարմարցուած են իրարու, ու անոր համար անձնազոհ կամեցողութիւն մը պէտք չէ հոն՝ կատարելու համար Աստուծոյ կամքը: Ապստամբ կամք մը աններդաշնակութիւն պիտի ըլլար երկինքին մէջ: Մեծ բանաստեղծ Միլտոնի այնքան հիանալի ու վսեմ ոճով նկարագրած էրկինքի ապստամբները, որոնք Ամենակարողին դէմ պատերազմ յայտարարեցին ու ճակատ կազմեցին, չկրցան Երկնաւորին ահարկու շանթերուն դէմ կուրծք տալ: «Եւ զանոնք Ամենակարողը գլխիվայր գահավիժեց եթերական երկինքներէն, բորբոքուն, դէպի անյատակ կորուստը»: Այս եղաւ ճակատագիրը այն յանդուգն ապստամբներուն որոնք փորձեցին դիմադրել Ամենակարողին կամքին:

ԳՐ. ՍՐԿ. Հ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

(Շարունակելի՝ 11)

Ո Վ Ս Է

Ովսէի կեանքը. — Ովսէի անձի պատմութիւնը կը պարփակուի գլխաւորաբար իր ուսուցումին մէջ, Եհովայի սէրը հաւատարմօրէն Խորայէլի հանդէպ, և Խորայէլի ապերախտ անհաւատարմութիւնը Եհովայի հանդէպ, գաղափարներ են որոնք կուտան միութիւն՝ ամբողջ գրքին: Այս գաղափարները դրոշմուած են Ովսէի հոգիին խորը՝ իր անձնական ներքին փորձառութեամբ: Փափկութեամբ կը մօտենայրովանդակ ինքնաճանաչ բացակայութեանց, միշտ պատմելով տխուր պատմութիւններ, և երեսն հանելով գաղտնիքը իր կեանքին: Սկիզբն բանից Տեառն առ Ովսէի, եւ ասէ Տէր ցովսէի, զնա, առ դու եեզ կից պոռնկութեան, եւ որդիս պոռնկութեան, զի պոռնկեցաւ երկիր ի Տեառնէ: Եւ չոգաւ եւ առ ԳԴՈՒՄԷ՝ զԳՈՒՍԷ Դաբեւայիմայ (Ա²⁻³), եւ յղացաւ եւ ծնաւ նմա որդի, ու ընդառաջելով երկնային հրահանգին զայն կոչեց Յեզրայէլ: Բանգի սակաւիկ մ'եւս ես խնդրեցի զարիւնն Յեզրայելի ի Տեառնէ Յեսուայ, եւ դադարեցուցի զբազաւորութիւն Տեառն Խորայելի: Եւ եղիցի յաւուր յայնմիկ խորակեցի զաղեղն Խորայելի ի ծործորն Յեզրայելի:

Սակայն Գոմեր անհաւատարմութիւն ցոյց տուաւ իր ամուսնական ուխտին հանդէպ: Հրապուրուելով, թերեւս կատաղի շուռտառնէն Բահադի և Աստորտէի, լքեց իր ամուսինը, և ի վերջոյ ինկաւ գերութեան գիրկը⁽¹⁾: Բայց իր ցած բարձրնկեցութեան փոխարէն, իր ամուսինը չի լքեր զայն: Աստուածային հրամանով ան կը փրկէ իր կինը գերութենէն, և իր տունը

(1) Ովսէի Գ. գլուխը, կուսայ երկրորդ աւարտածը որքերգութեան: Կին մի որ սիրեցէ զհարութիւն և իցէ շուռն չի կրնար ըլլալ ուրիշ մէկը բացի Գոմերէն: Երբ Եհովայի եւ Խորայելի յարաբերութիւնը կը խորհրդանշուի Ովսէի ամուսնութեամբ Գոմերի հետ, եւ Խորայելի անհաւատարմութիւնը կը ներկայացուի անոր — Գոմերի — ճնշութեամբ, եւ այսպէս Եհովայի հասցատ սերը Խորայելի հանդէպ էւ զայն վերստանալու որոշումը, նոյնիսկ անոր ուրացումով, կրնան միայն խորհրդանշուիլ մարգարէին Գոմեր վերստանալով: Երբ Գոմեր ինկած էր գերութեան մէջ, Ովսէ կ'աշխատէր զայն գնել, վճարելով երեսուն սասեր, արժէքը գերիի մը (Ելից ԻԱ²³, Զաւարիա ԺԱ¹²):